

Analyse av yrkesaktivitet blant sykepleiere

28. juni 2022

Innhold

SAMMENDRAG	2
INNLEDNING	2
GRUNNLAGSDATA OG MODELL.....	2
UTVIKLINGEN I MEDLEMSMASSEN I PERIODEN 2011-2021.....	4
UTVIKLING I ANTALL YRKESAKTIVE I PERIODEN 2011-2021	5
ENDRINGER I BEVEGELSENE INN OG UT AV SYKEPLEIERYRKET	10
FRAMSKRIVINGER AV YRKESAKTIVE SYKEPLEIERE	11
ORDLISTE.....	17
APPENDIKS.....	17
BIBLIOGRAFI	21

Oversikt over figurer

Figur 1: Tilstandsmodell	3
Figur 2: Antall sykepleiere (22 – 61 år) i perioden 2011-2021.....	4
Figur 3: Nye tilganger (2012-2021)	5
Figur 4: Nyinnmeldte 22-40 år.....	6
Figur 5: Overganger mellom tilstand Aktiv og Utmeldt for sykepleiere i alderen 22-61 år	7
Figur 6: Rater for utmelding og gjeninnmelding (2017-2021)	8
Figur 7: Antall og andel medlemmer fordelt etter tilstand ved fylte 61 år (2011 – 2021)	8
Figur 8: Netto bidrag til tilgangen av yrkesaktive under 62 år (2012 - 2021)	9
Figur 9: Bidrag til tilgangen av yrkesaktive under 62 år (2012 - 2021)	9
Figur 10: Gjeninnmeldingsrate før og etter nye innmeldingsregler i 2016	10
Figur 11: Utmeldingsrate før og etter nye innmeldingsregler i 2016.....	10
Figur 12: Statusfordeling etter fylte 62 år (2021)	12
Figur 13: Antatt vekst i antall årsverk i aldersgruppen 62-70 år	12
Figur 14: Framskrivninger av dagens medlemsmasse (<62 år).....	13
Figur 15: Framskrivninger av yrkesaktive medregnet en årlig tilgang på nye som i 2021	13
Figur 16: Framskrivninger av dagens yrkesaktive medregnet foreslått opptrapping.....	14
Figur 17: Reduksjon av behovet for årlig opptrapping (2026-2035) som følge av redusert frafall og økt gjeninntredelse til yrket	15
Figur 18: Reduksjon av behovet for årlig opptrapping (2026-2035) som følge av økt yrkesaktivitet etter 62 år ..	16
Figur 19: Overgangsrater - Aktiv (2017 - 2021)	18
Figur 20: Overgangsrater - Utmeldt (2017 - 2021)	19
Figur 21: Overgangsrater - Ufør (2017 - 2021)	20

Oversikt over tabeller

Tabell 1: Gjennomsnittsalder fordelt på tilstand	4
Tabell 2: Frafall blant nyinnmeldte (det første året).....	6
Tabell 3: Gjennomsnittsalder blant nyinnmeldte.....	6
Tabell 4: Andel nyinnmeldte med utmeldt rettighet etter 5 og 10 år	11
Tabell 5: Reduksjon av behovet for årlig opptrapping (etter 2025) som følge av redusert utmeldingsrate og økt gjeninnmeldingsrate	15
Tabell 6: Samlet reduksjon av behovet for nye tilganger i perioden 2026-2035 som følge av redusert utmeldingsrate og økt gjeninnmeldingsrate	15
Tabell 7: Reduksjon av andelen pensjonister i aldersgruppen 62-70 år	16
Tabell 8: Fordeling av frigjorte årsverk i aldersgruppen 62-70 som «Helt yrkesaktiv» eller «Delvis yrkesaktiv, delvis pensjonist»	16

Sammendrag

Hovedformålet med denne rapporten er å se på yrkesaktivitet blant sykepleiere under 62 år. Våre tall viser at både andelen som forlater yrket og andelen som kommer tilbake etter en periode utenfor yrket, har vært relativt uendret i tiårsperioden 2011-2021. Til tross for høyt arbeidspress gjennom pandemien har vi så langt ikke observert at det er flere som har valgt å slutte som sykepleiere som følge av dette.

Framskrivninger av yrkesaktive frem mot 2035 avdekker et stort behov for rekruttering av nye sykepleiere. Gitt at adferden til sykepleierne blir lik det vi har observert de siste årene finner vi en underdekning på nesten 30 000 årsverk i 2035, noe som er i tråd med tidligere anslag fra SSB.

Innledning

Sykepleieryrket har i senere år fått mye oppmerksomhet i mediene, kanskje særlig i forbindelse med covid-pandemien. Yrket blir i mange sammenhenger beskrevet som krevende, med stor arbeidsbelastning for den enkelte. Mulige konsekvenser av krevende arbeidsforhold er større frafall og lavere rekruttering til yrket. En slik utvikling er ikke ønskelig, ettersom det forventes økt etterspørsel etter helsepersonell i takt med en stadig eldre befolkning.

I denne rapporten ser vi på utviklingstrekk i yrkesaktiviteten blant sykepleiere under 62 år de siste ti årene og foretar framskrivninger basert på dette. Vi undersøker om sykepleiere i større grad enn tidligere forsvinner ut av yrket. Vi ser også på konsekvensen for tilgangen av sykepleiere i fremtiden under forutsetning av at fremtidens sykepleiere vil oppføre seg noenlunde likt som dagens sykepleiere.

KLP har informasjon om alle sykepleiere gjennom Pensjonsordningen for sykepleiere, og det er informasjon herfra som ligger til grunn for denne analysen.

Grunnlagsdata og modell

Grunnlagsdata for analysen er medlemsdata over årene 2011-2021. Det er foretatt årlige tellinger av antall sykepleiere i alderen 21-61 år fordelt på tre mulige «tilstander». De tre tilstandene vi benytter er «Aktiv» som er yrkesaktive medlemmer av pensjonsordningen, «Utmeldt» som består av personer som tidligere har jobbet som sykepleiere og «Ufør» som består av uføre. I tilstanden «Ufør» inngår også døde.

I modellen er det gjort flere forenklinger:

- Vi ser kun på norske fødselsnumre. Flere sykepleiere har utenlandske fødselsnumre, men å inkludere disse skapte en del støy i modellen. Per 31.12.2021 var antallet i aldersgruppen <62 år med utenlandsk fødselsnummer 2820, men kun 380 var yrkesaktive på tidspunktet. Bruk av utenlandsk arbeidskraft har dessuten andre sider ved seg som er vanskelig å innarbeide i denne modellen.
- I tilstandsmodellen har vi kun med arbeidstakere under 62 år. Mot slutten av rapporten har vi laget en egen modell hvor vi også ser på konsekvenser for personer over 62 år.
- Uføre og døde inngår i en samlet tilstand. Dette gjøres ettersom hovedformålet med denne analysen er å se på yrkesaktivitet, ikke dødelighet eller uførhet. I

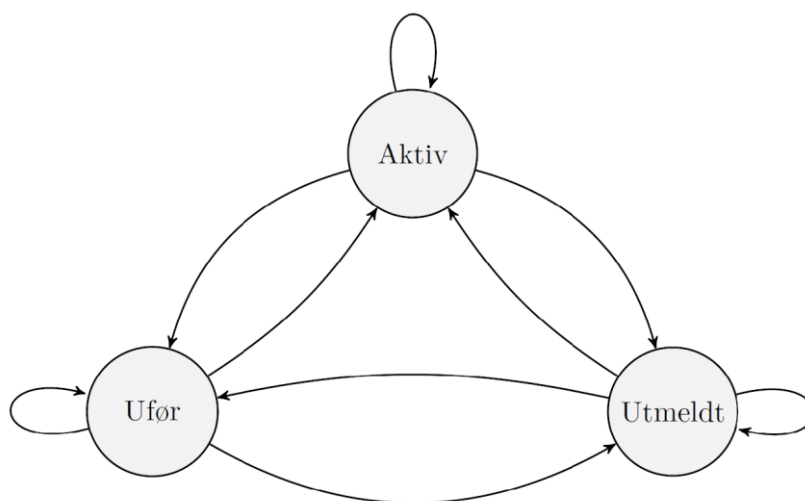
analysen skilles det heller ikke på uføregrad. Dersom medlemmet har en uføregrad registreres medlemmet som «Ufør». Antallet som her fremkommer i tilstanden «Ufør» vil således være noe høyere enn det som er antall uføre årsverk. Per 31.12.2021 var gjennomsnittlig uføregrad 80 prosent, hvorav 64 prosent hadde en uføregrad på 100 prosent.

Alle disse tre forenklingene tilsier noe høyere yrkesdeltagelse enn det som fremkommer av modellen. Innenfor hvert av områdene er det dessuten potensiale for å øke tilgjengelige sykepleiere ytterligere; flere arbeidstakere fra utlandet, større andel i jobb etter 62 år og flere uføre helt eller delvis tilbake til jobb.

I tillegg har vi i modellen forenklet ved å telle alle yrkesaktive som «Aktive» uavhengig av stillingsprosent. Gjennomsnittlig stillingsprosent per 31.12.2021 var 91 prosent, og 60 prosent av de aktive var i 100 prosent stilling når samtidige stillinger slås sammen. Denne forenklingen tilsier noe lavere yrkesdeltagelse enn de antallene som fremkommer av modellen.

Figur 1 er en illustrasjon av tilstandsmodellen. Som det fremgår av illustrasjonen, er det mulig å bevege seg både frem og tilbake mellom de tre tilstandene.

Figur 1: Tilstandsmodell

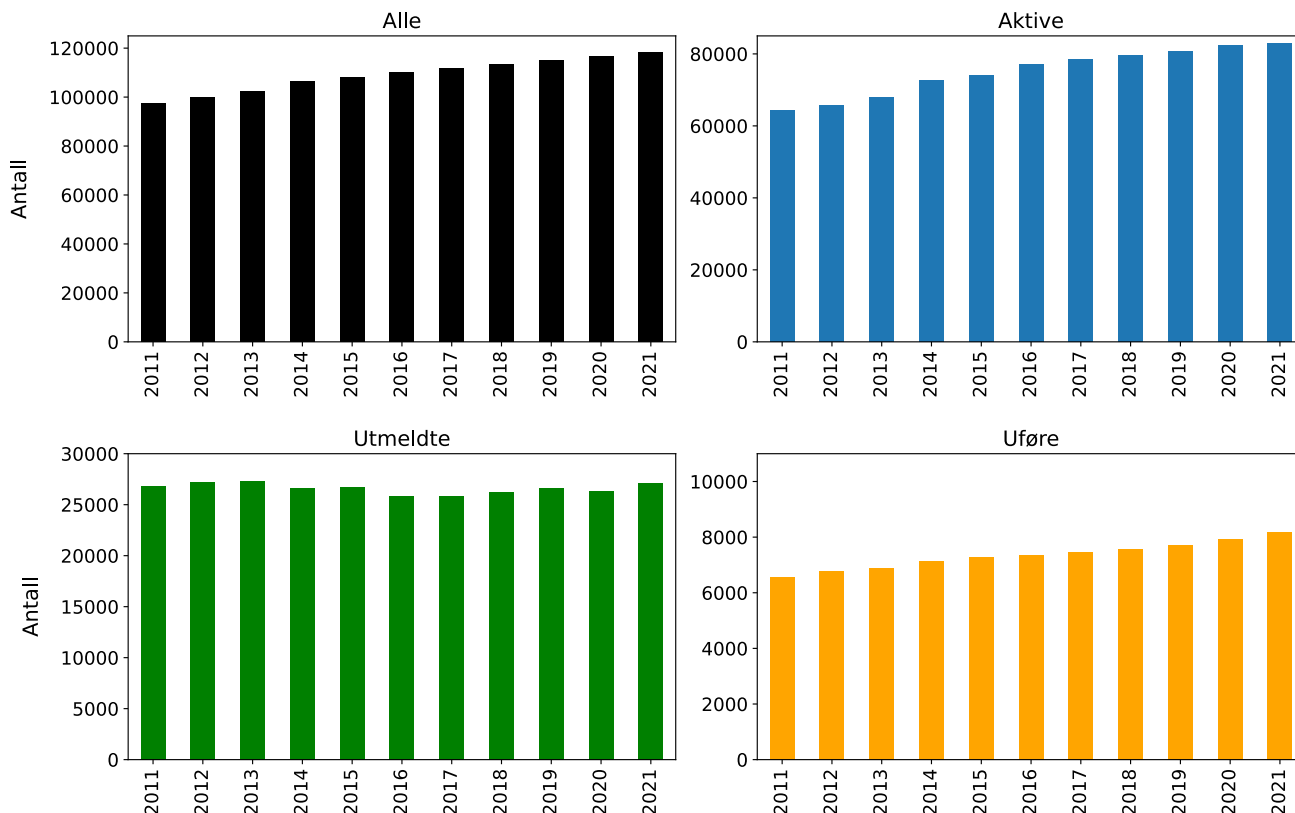
Tellinger av overganger i et beregningsår skjer ved å se på antall unike sykepleiere som har endret tilstand fra foregående beregningsår til inneværende beregningsår. Med andre ord, dersom en 24 år gammel sykepleier per 31.12.2012 er registrert som «Aktiv» men per 31.12.2013 er registrert som «Utmeldt» registreres dette som en overgang fra «Aktiv» til «Utmeldt» i beregningsår 2013 for alder 25 år.

Basert på antall registrerte aktive, utmeldte og uføre ved hvert årsskifte og telling av antall overganger mellom de ulike tilstandene, for perioden 2011-2021, er det laget rater for hver hele alder under 62 år. Med (overgangs-) rate mener vi den forventede andelen som endrer tilstand fra en tilstand til en annen i løpet av et år.

Utviklingen i medlemsmassen i perioden 2011-2021

Vi har sett på utviklingen i de enkelte tilstandene i perioden 2011-2021. Figur 2 under viser antall registrerte medlemmer per 31.12 det enkelte år. Figuren øverst til venstre viser utviklingen i medlemsmassen som summen av antall aktive, utmeldte og uføre medlemmer.

Figur 2: Antall sykepleiere (22 – 61 år) i perioden 2011-2021

Siden 2011 har totaltallet på aktive, utmeldte og uføre, vokst med ca. 1.9 prosent årlig fra 97 605 til 118 219 i 2021. Veksten skyldes først og fremst en god tilgang på antall aktive med vekst på ca. 2.6 prosent årlig, fra 64 230 medlemmer ved utgangen av 2011 til 82 833 medlemmer ved utgangen av 2021. Til tross for en økning av antall aktive har antall utmeldte vært nokså stabilt i perioden, med en økning på drøyt 300 utmeldte siden 2011. Ettersom antall aktive har vokst mye mer enn antall utmeldte, utgjør de utmeldte en relativt mindre andel av medlemsmassen i 2021 sammenliknet med 2011.

Tabell 1: Gjennomsnittsalder fordelt på tilstand

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Aktiv	41.9	41.9	41.8	41.9	41.8	41.7	41.6	41.5	41.4	41.3	41.2
Utmeldt	43.6	43.8	44.0	44.1	44.1	44.5	44.5	44.4	44.4	44.5	44.4
Ufør	51.8	51.8	51.8	51.7	51.6	51.5	51.4	51.3	51.3	51.1	51.0

Av Tabell 1 fremkommer det at gjennomsnittsalderen for yrkesaktive sykepleiere har gått ned med 0.7 år siden 2011, mens gjennomsnittsalderen for utmeldte har økt med 0.8 år.

Utvikling i antall yrkesaktive i perioden 2011-2021

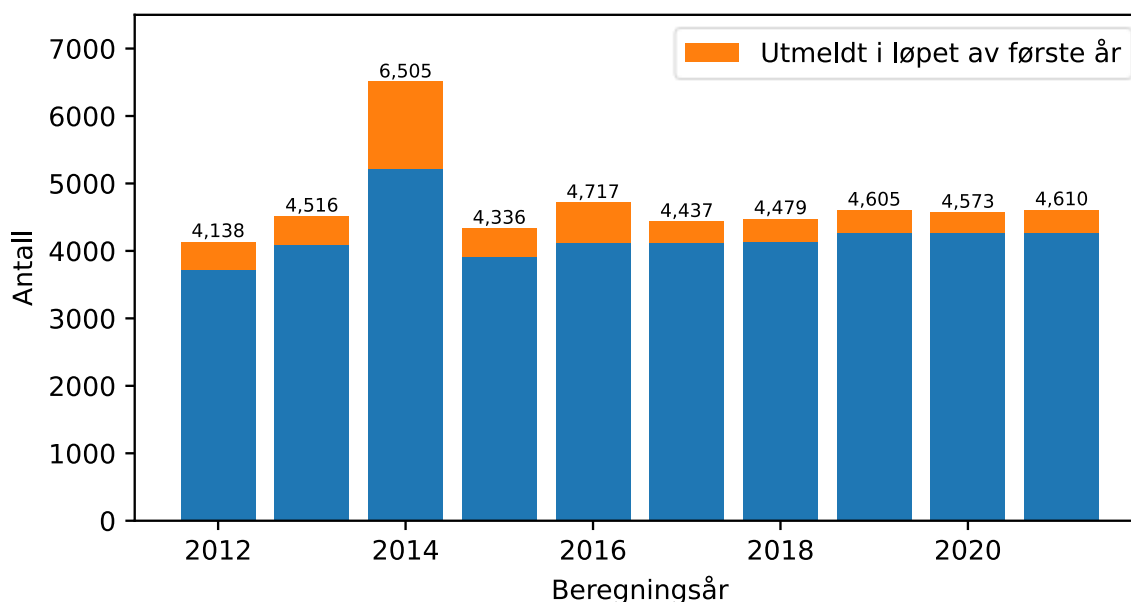
Endringene i antall aktive fra 64 230 medlemmer ved utgangen av 2011 til 82 833 medlemmer ved utgangen av 2021, som vist i Figur 2 over, kan i sin helhet forklares av følgende forhold:

- Nyinnmeldinger - nye tilganger
- Bevegelser mellom tilstandene «Aktiv» og «Utmeldt», det vil si gjeninnmeldinger og utmeldinger.
- Bevegelser mellom tilstandene «Aktiv» og «Ufør», det vil si uføretilgang, reaktivering og død.
- Fylte 62 år - avganger som følge av modell

Under beskrives detaljer i utviklingen på disse områdene.

Nye tilganger

Figur 3: Nye tilganger (2012-2021)

Variasjonen i antall nyinnmeldinger har vært lav gjennom hele perioden, med unntak av år 2014. Årsaken til det store hoppet i år 2014 er etableringen av PKH, Pensjonskassen for helseforetakene i hovedstadsområdet. Da ble sykepleierne på A-hus HF flyttet fra daværende Akershus fylkeskommunale pensjonskasse (AFPK) til Pensjonsordningen for sykepleiere mens øvrige ansatte på A-hus HF flyttet fra AFPK til PKH. Et større antall hadde ikke tidligere vært innmeldt i Pensjonsordningen for sykepleiere, og disse ble derfor registrert som nyinnmeldte.

De siste fem årene har imidlertid tilgangen på nye sykepleiere vært svært stabil. I gjennomsnitt lå antall nyinnmeldinger på 4 540 per år i perioden 2017-2021, mot 4 426 som var gjennomsnittet for 2012-2016¹. Andelen som meldes ut i løpet av første år ble i perioden

¹ Ikke medregnet år 2014. Vi knytter det store antallet utmeldte dette året til forhold rundt flyttingen av sykepleierne fra AFPK til KLP, og ikke som en del av naturlig variasjon.

2017-2021 redusert til ca. syv prosent i gjennomsnitt, ned fra ca. ti prosent som var gjennomsnittet for perioden 2012-2016¹.

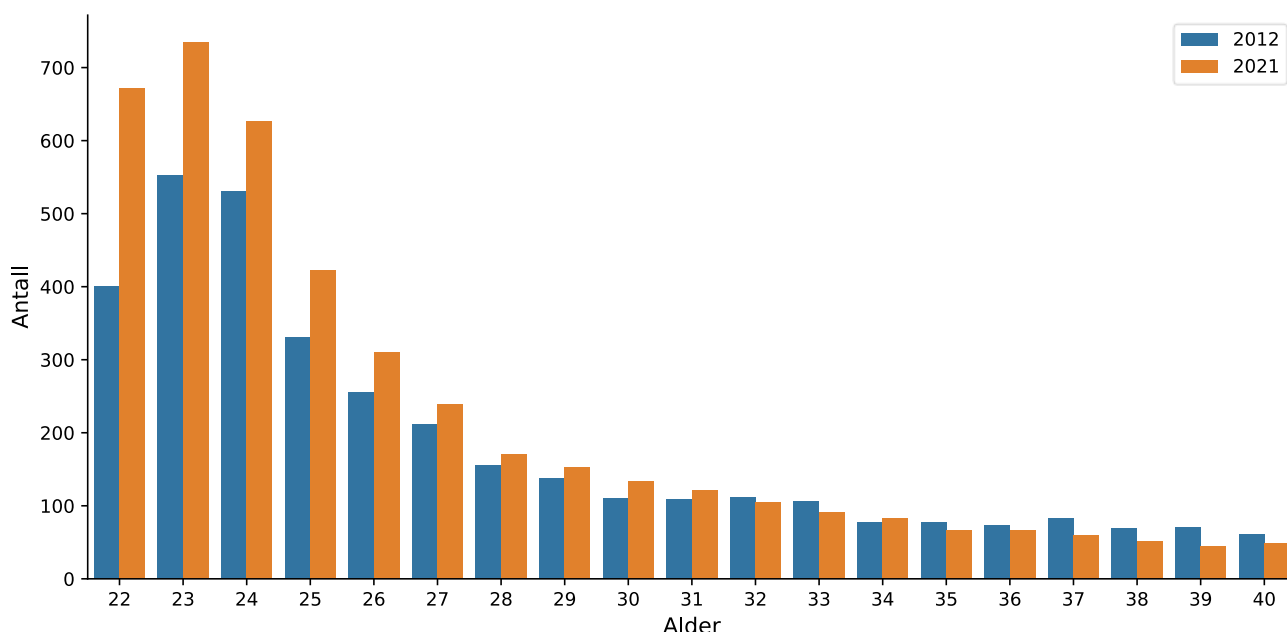
Tabell 2: Frafall blant nyinnmeldte (det første året)

Beregningsår	2012	2013	2014*	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antall	414	420	1305	426	601	322	338	334	305	343
Prosent	10.0%	9.3%	20.0%	9.8%	12.7%	7.3%	7.5%	7.3%	6.7%	7.4%

Et forhold som sannsynligvis har bidratt til denne reduksjonen er nye innmeldingsregler gjeldende fra og med 2016. Da ble kravet til stillingsstørrelse senket fra 14 timer i uken, tilsvarende omtrent 37 prosent stilling, til 20 prosent. Isolert sett bidro endringen i kravet til stillingsstørrelse til at færre ble meldt ut av pensjonsordningen.

De fleste nyinnmeldte befinner seg i tyveårene og i starten av trettiårene. Figur 4 viser aldersfordelingen blant nyinnmeldte for årene 2012 og 2021. Vi har i oppstillingen ikke tatt med nyinnmeldte over 40 år.

Figur 4: Nyinnmeldte 22-40 år

Som det fremkommer av Figur 4 var det langt flere unge nyinnmeldte i 2021 sammenliknet med 2012. Om lag 70 prosent av de nyinnmeldte var under 29 år i 2021, mot 60 prosent i 2012. I gjennomsnitt har de nyinnmeldte blitt 2 år yngre, ned fra 30.1 år i 2012 til 28.1 år i 2021.

Tabell 3: Gjennomsnittsalder blant nyinnmeldte

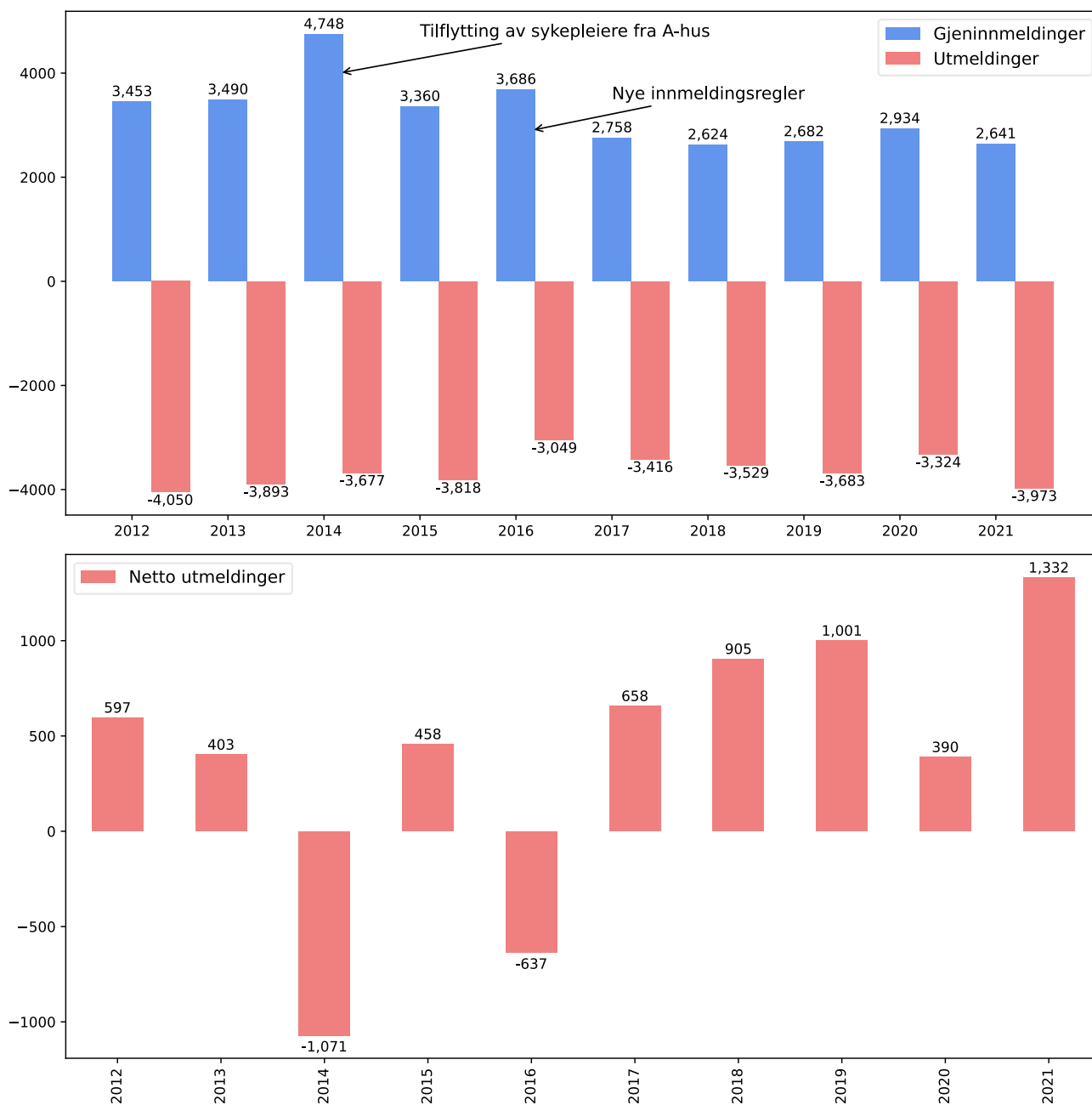
Beregningsår	2012	2013	2014*	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gjennomsnittsalder	30.1	30.0	34.1	29.0	29.5	28.5	28.3	28.6	28.2	28.1

Gjeninnmeldinger og utmeldinger

Figur 5 viser årlige gjeninnmeldinger og årlige utmeldinger for henholdsvis utmeldte og aktive. Som beskrevet i forrige avsnitt var det i 2014 tilflytting av sykepleiere fra AFPK til

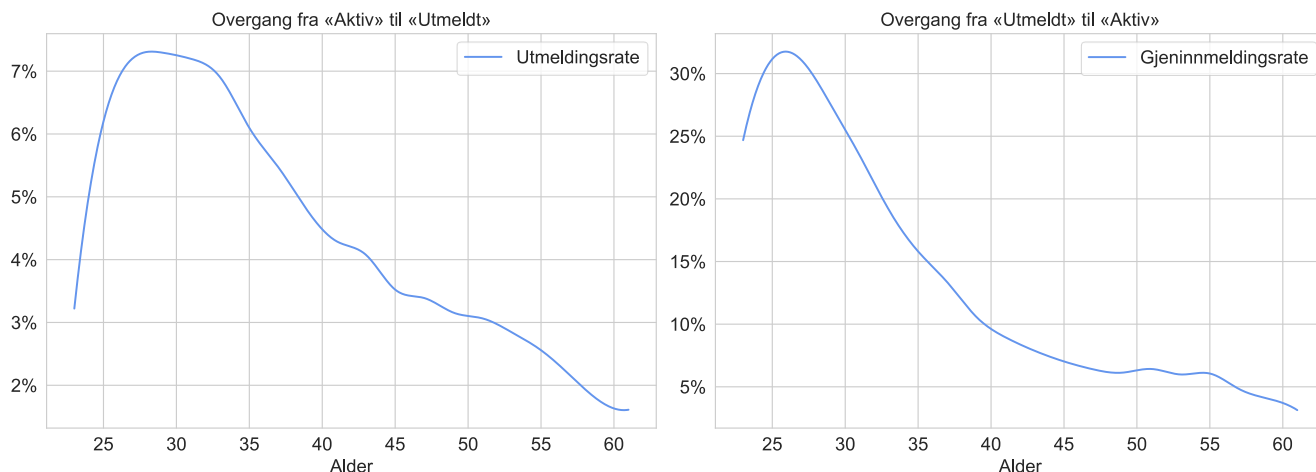
Pensjonsordningen for sykepleiere. Denne tilflyttingen ga også en økning av «gjeninnmeldte» i år 2014. I år 2016 bidro nye innmeldingsregler til at færre ble meldt ut, og flere ble meldt inn, som følge av lavere kvalifikasjonskrav til stillingsstørrelse for å være medlem av pensjonsordningen. Av den grunn er tallene før og etter 2016 ikke direkte sammenliknbare.

Figur 5: Overganger mellom tilstand Aktiv og Utmeldt for sykepleiere i alderen 22-61 år

Figur 6 viser estimerte overgangsrater for perioden 2017-2021 mellom tilstandene «Aktiv» og «Utmeldt». I appendikset finnes en komplett illustrasjon av overgangsrater mellom alle tilstandene.

Figur 6: Rater for utmelding og gjeninnmelding (2017-2021)

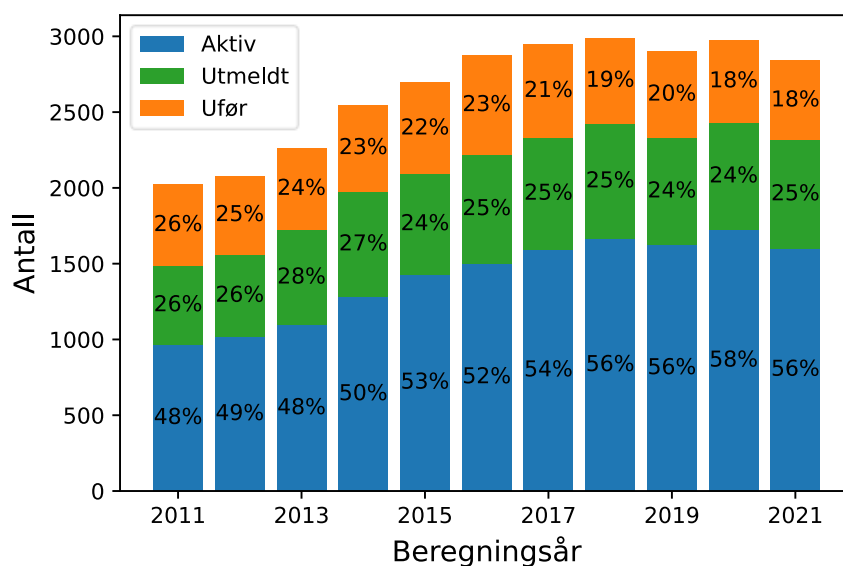
Vi ser at andelen som slutter (overgang fra «Aktiv» til «Utmeldt»), øker gjennom tyveårene og når sin topp rundt fylte 30 år. Deretter synker andelen fra litt i overkant av 7 prosent til under 2 prosent ved 60 år i perioden 2017 til 2021.

Andelen som kommer tilbake til ordningen (overgang fra «Utmeldt» til «Aktiv») følger samme mønster, men når sin topp tidligere, rundt 27 år, for deretter å avta kraftig gjennom trettiårene og flate ut i førtiårene. For 27-åringene er andelen som blir gjeninnmeldt det kommende året på 30 prosent, mot 10 prosent for 40-åringene, i perioden 2017-2021. Det er med andre ord også i starten av yrkeskarrieren at man er mest tilbøyelig til å vende tilbake til yrket. I alderen 45-55 år endres «sannsynligheten» for å komme tilbake til yrket lite. Det kan derfor synes som at for de fleste sykepleiere som slutter for godt, bestemmer seg for dette tidlig i yrkeskarrieren.

Fylte 62 år

Som beskrevet i innledningen omfatter våre årlige tellinger kun sykepleiere i aldersgruppen 22-61 år. Sykepleiere som fyller 61 år i et beregningsår vil derfor være ute av tellingene i neste beregningsår. Av Figur 7 ser vi en positiv utvikling i perioden, med en større andel aktive blant 61 åringene i 2021 enn i 2011.

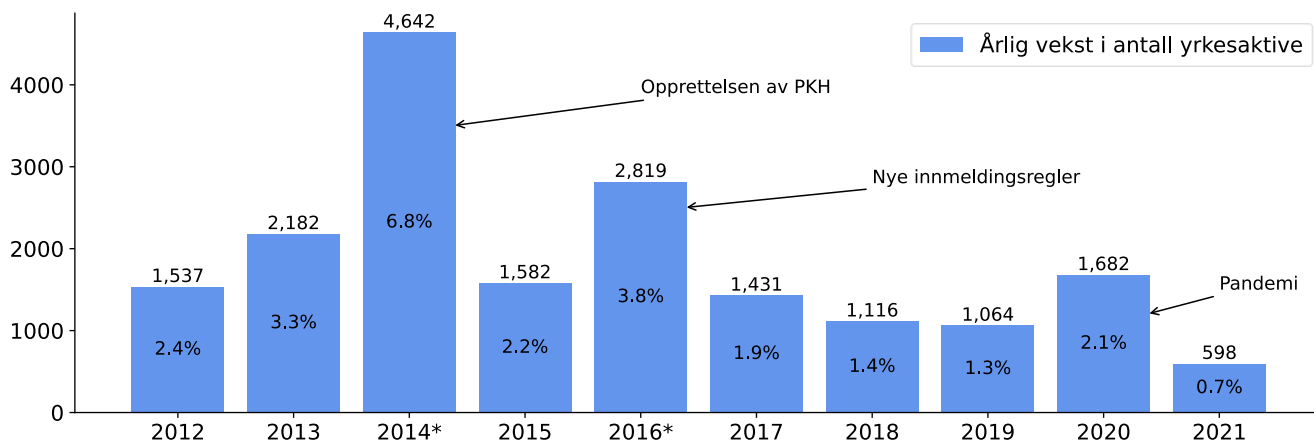
Figur 7: Antall og andel medlemmer fordelt etter tilstand ved fylte 61 år (2011 – 2021)

Endringer i antall yrkesaktive

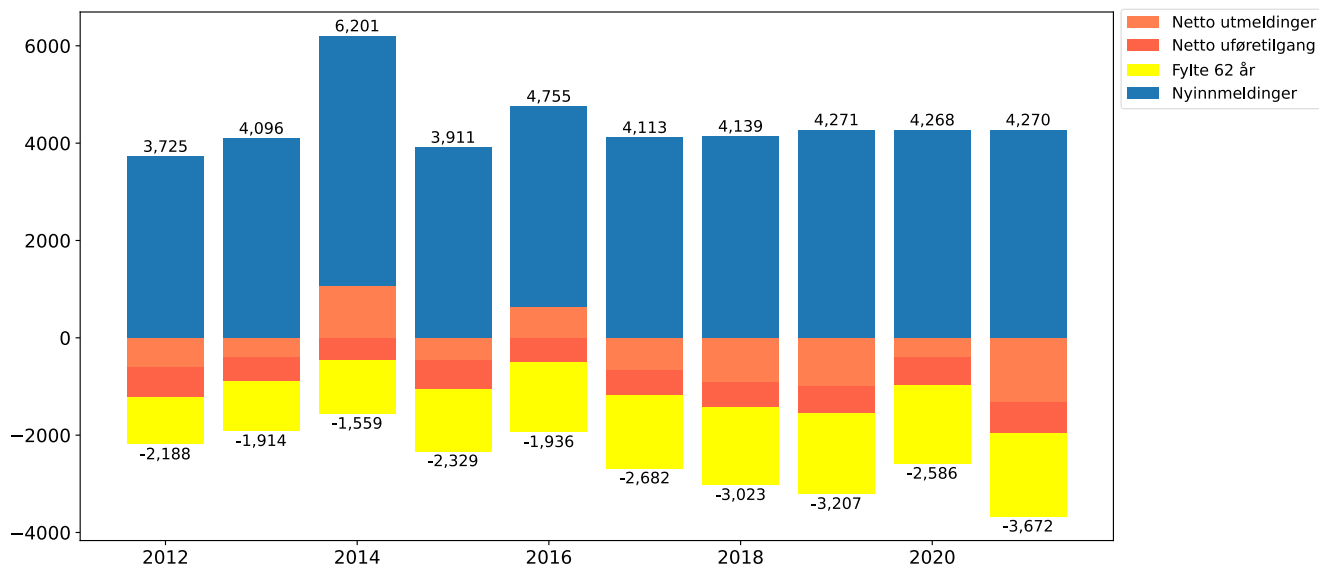
Summeres alle positive og negative bidrag kommer vi frem til et netto bidrag til antall yrkesaktive, illustrert av Figur 8. Den årlige veksten i antall yrkesaktive har vært positiv hvert enkelt år. Med unntak av årene 2014, 2016 og 2020 har imidlertid veksttakten vært avtagende siden år 2012.

Figur 8: Netto bidrag til tilgangen av yrkesaktive under 62 år (2012 - 2021)

Figur 9 illustrerer veksten i antall yrkesaktive under 62 år som summen av nyinnmeldinger, avgang, netto utmeldinger og netto uføretilgang. Avgang ved fylte 62 år følger av modellforutsetningene og utgjør den viktigste årsaken til reduksjon i antall yrkesaktive under 62 år. Mange i denne gruppen fortsetter imidlertid å jobbe etter fylte 62 år. Dernest følger avgang som følge av at det er flere som slutter enn som kommer tilbake. Til slutt følger avgang som følge av uførhet (og død). Fordi vi i vår forenklede tilstandsmodell ikke skiller mellom helt eller delvis uføre, vil vårt tall for netto uføretilgang være høyere enn hva som er reelt.

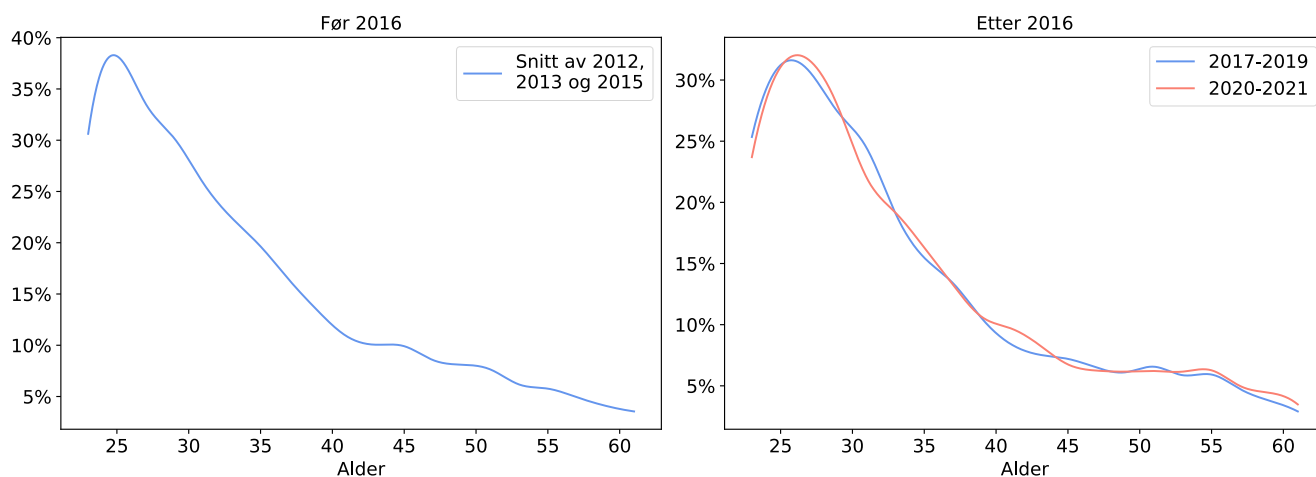
Figur 9: Bidrag til tilgangen av yrkesaktive under 62 år (2012 - 2021)

Endringer i bevegelsene inn og ut av sykepleieryrket

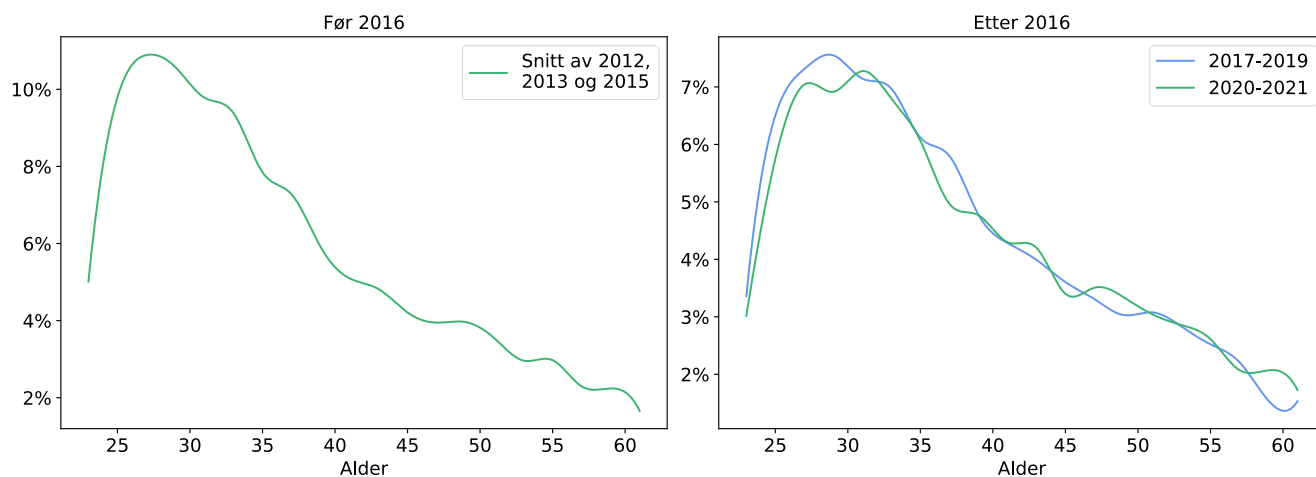
Nye innmeldingsregler i 2016 gjør det vanskelig å sammenlikne perioden 2011-2016 med perioden 2017-2021. Det er spesielt gjeninnmeldinger for årene 2017-2021 som blir kraftig redusert som følge av at medlemmer som ville vært registrert som utmeldt under gamle regler, ikke er meldt ut etter reglene fra 2016. Som konsekvens av færre utmeldinger i årene etter 2016 meldes også færre inn igjen. Profilen på gjeninnmeldingsraten ser ut til å være lik før og etter 2016, men som følge av endrede regler ligger ratene etter 2016 på et lavere nivå. Dette er illustrert i Figur 10.

Figur 10: Gjeninnmeldingsrate før og etter nye innmeldingsregler i 2016

Også kurvene for utmeldingsratene (Figur 11) viser veldig stor utvikling over tid, men i likhet med gjeninnmeldingsraten ser det ut til å være et skift av nivå som følge av endrede innmeldingsregler i 2016.

Figur 11: Utmeldingsrate før og etter nye innmeldingsregler i 2016

Virkninger av pandemien

Sykepleierne er blant de yrkesgruppene som ble sterkt påvirket av covid 19-pandemien. Vi har derfor forsøkt å se på effekter av pandemien i våre data. I pandemiens første år ser vi en økning i antall gjeninnmeldinger og en reduksjon i antall utmeldinger på om lag ti prosent (Figur 5). Denne effekten blir i stor grad reversert i løpet av pandemiens andre år. Sammenlikner vi årene 2017-2019 med 2020-2021 ser vi relativt marginale endringer. Av Figur 11 ser vi at det var relativt sett færre utmeldinger blant yngre (< 40 år), og relativt sett

flere utmeldinger blant eldre, under pandemien, sammenlignet med perioden 2017-2019. Gjennomsnittlig netto utmeldinger² per år var i praksis tilsvarende under pandemien (861) som de tre foregående årene (855). Det er altså lite så langt som tyder på at det høye arbeidspresset har ført til at flere har forlatt sykepleieryrket under pandemien. Men det utelukker imidlertid ikke at effekter av pandemien kan vise seg i datamaterialet etter 31.12.2021.

Hvor mange fortsetter som sykepleiere?

Statistisk sentralbyrå (SSB) publiserte i 2017 en analyse av sykepleiernes yrkesaktivitet basert på data fra år 2004-2014. Analysen baserer seg på en forløpsanalyse der et kull nyutdannede sykepleiere følges over en tiårsperiode. Resultatene av analysen viste at etter fem og ti år jobbet henholdsvis 17 prosent og 21 prosent utenfor helsetjenesten [1].

Ved å se på nyinnmeldte medlemmer i årene 2011 til 2016 finner vi i stor grad liknende tall som SSB, men med noe variasjon mellom kullene, se Tabell 4. For 2011-kullet hadde 19 prosent sluttet i jobb som sykepleier ti år etter yrkesstart. Høyest frafall etter fem år har de som ble innmeldt i 2016.

Tabell 4: Andel nyinnmeldte med utmeldt rettighet etter 5 og 10 år

	Kull 2011	Kull 2012	Kull 2013	Kull 2015	Kull 2016	Snitt
Utmeldt 5 år senere	15.3%	20.0%	20.0%	18.3%	23.0%	19.3%
Utmeldt 10 år senere	18.8%	-	-	-	-	-

Vi har ikke grunnlag for å si noe om hva sykepleierne gjør etter at de er utmeldt og ikke jobber som sykepleier lengre. Noen slutter helt i yrkeslivet, mens andre finner andre karrierer. En mindre andel av de utmeldte finner vi igjen i KLPs medlemsmasse, men datagrunnlaget er ikke stort nok til å si noe *generelt* om hvilke yrker tidligere sykepleiere ender opp i. Vi ser at noen fortsetter innenfor helsesektoren, mens andre finner helt andre type yrker. Blant annet ser vi flere eksempler på at noen etter hvert blir med legeordningen i KLP.

Framskrivninger av yrkesaktive sykepleiere

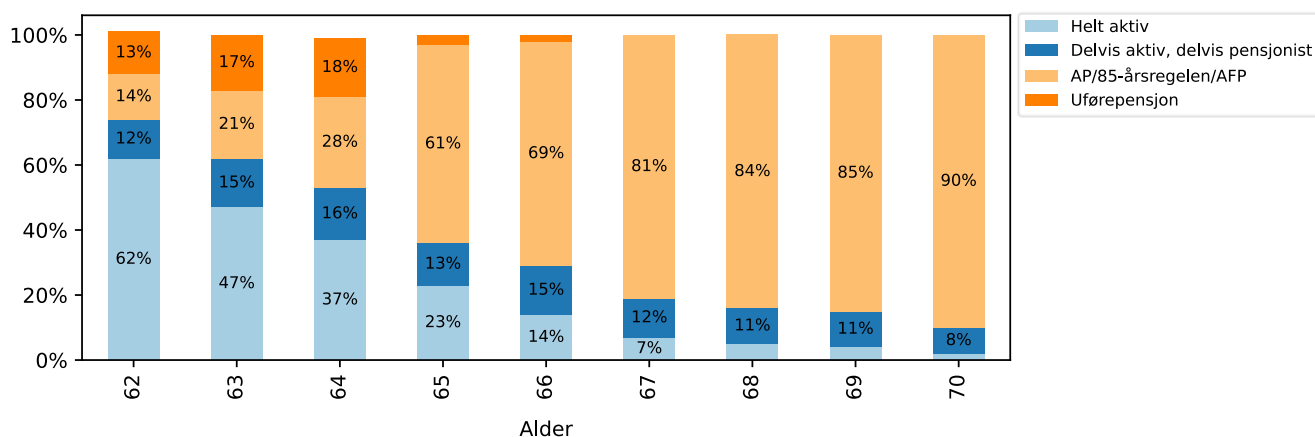
Forutsetninger

Resultatene presentert i forrige kapittel tegner et bilde av frafallet de siste ti årene, men hva kan forventes i årene fremover? Basert på ratene vi har laget for overganger mellom tilstand «Aktiv», «Utmeldt» og «Ufør» i perioden 2017-2021 kan vi framskrive yrkesaktive n år inn i fremtiden. Med dette legger vi til grunn at både dagens og fremtidige yrkesaktive, utmeldte og uføre vil ha de samme overgangsratene som vi har observert de siste årene. Videre har vi lagt til grunn at tilgangen på nye sykepleiere fremover vil være minst like stor som tilgangen i 2021, og at tilgangen på nye fordeler seg aldersmessig som i 2021.

Siden vi ikke har laget overgangsrater for sykepleiere med alder >61 år, gjør vi en forenkling ved at vi antar at fordelingen av yrkesaktive og pensjonister i aldersgruppen 62-70 er den samme i fremtiden som i 2021 (Figur 12). Eventuell yrkesaktivitet etter fylte 70 år ser vi bort i fra.

² Netto utmeldinger: utmeldinger fratrukket gjeninnmeldinger

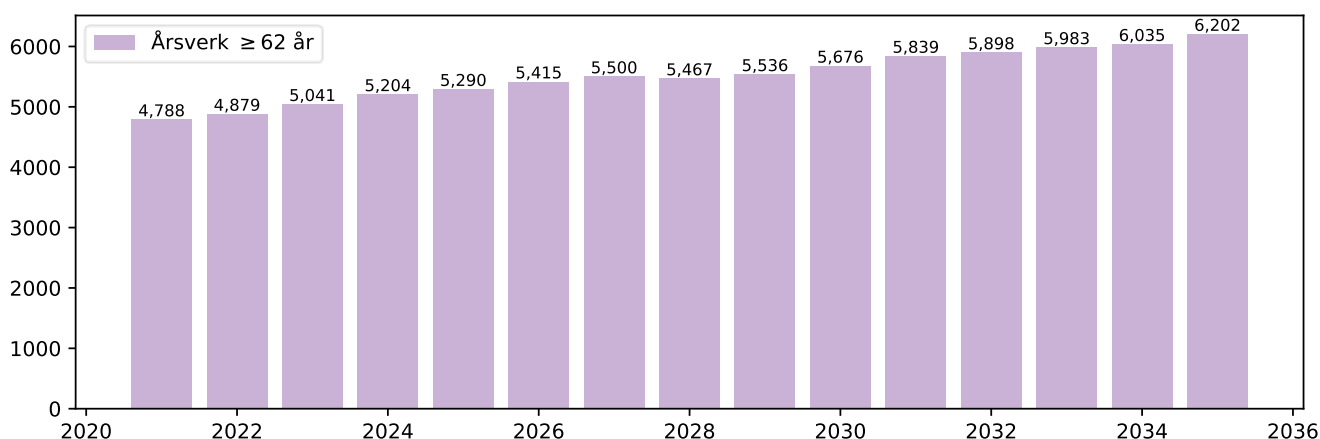
Figur 12: Statusfordeling³ etter fylte 62 år (2021)

Det betyr at fremtidens yrkesaktive i aldersgruppen 62-70 år oppjusteres fra 2021-nivået i henhold til kullenes størrelse.

Som følge av vår tilstandsmodell for aldersgruppen <62 år, og at sykepleierkullene blir større og større, antas antall yrkesaktive årsverk i aldersgruppen 62-70 år å utvikle seg som illustrert av Figur 13. Det tilsvarer omtrent 2% årlig vekst i antall årsverk i aldersgruppen i perioden 2022-2035.

Figur 13: Antatt vekst i antall årsverk i aldersgruppen 62-70 år

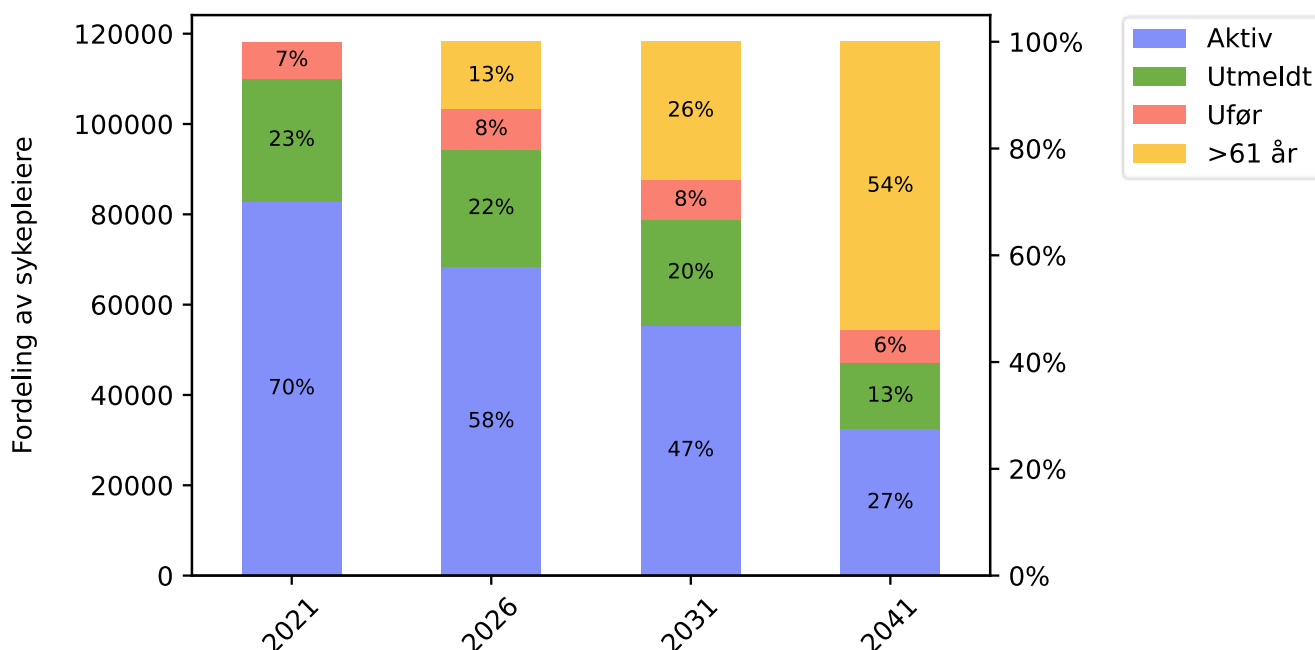

Framskrivninger av dagens medlemsmasse (<62 år)

Figur 14 viser hvordan medlemsmassen (<62 år) per 31.12.2021 forventes å utvikle seg frem mot 2041, uten å medregne en årlig tilgang på nye sykepleiere. Over de neste 20 årene forventes dagens yrkesaktive i aldersgruppen 21-61 år å reduseres med ca. 60 prosent fra i underkant av 83 000 til ca. 32 500. Den viktigste årsaken til reduksjon av antall yrkesaktive er pensjonering, dernest frafall fra yrket og uførhet. Over halvparten av dagens medlemsmasse vil i 2041 ha nådd alder >61 år.

³ Uførepensjonister som har særaldersgrense mottar uførepensjon fra KLP frem til aldersgrensen for stillingen passerer. Når særaldersgrensen er passert, går denne gruppen over til å motta alderspensjon fra KLP. I denne modellen kategoriseres derfor uførepensjonister som alderspensjonister fra 65 år dersom de har aldersgrense 65 år.

Figur 14: Framskrivinger av dagens medlemsmasse (<62 år)

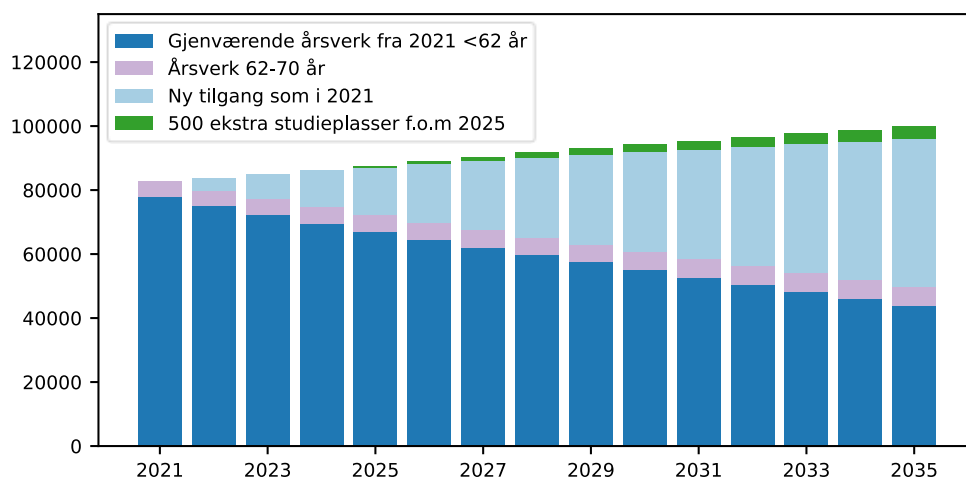
Stor mangel på sykepleiere i 2035

En viktig problemstilling er hvorvidt dagens yrkesaktive sykepleiere og en antatt tilgang på nye, kan møte et økende behov for sykepleiere i årene som kommer. I SSB sin rapport «Arbeidsmarkedet for helsepersonell fram mot 2035» legges det til grunn et behov for sykepleiere på 125 000 årsverk i 2035 [2]. I deres modell blir antall årsverk i 2035 fremskrevet til 97 000, under forutsetning av konstant tilgang-avgang av sykepleiere frem mot 2035. Dette tilsvarer en underdekning på 28 000 årsverk.

For å gjøre våre framskrivinger sammenlignbare med SSB sine, regner vi om antall sykepleiere til antall årsverk. Totalt antall yrkesaktive årsverk var per 31.12.2021 ca. 82 700, fordelt på ca. 77 900 i aldersgruppen <62 år, og ca. 4 800 i aldersgruppen 62-70 år.

I vårt basisscenario (Figur 15) der vi kun regner med en tilgang på nye sykepleiere som i 2021, forventes antall yrkesaktive årsverk å være i underkant av 96 000 ved utgangen av 2035. I likhet med SSB sine framskrivinger viser våre framskrivinger da en forventet underdekning på ca. 30 000 årsverk i 2035.

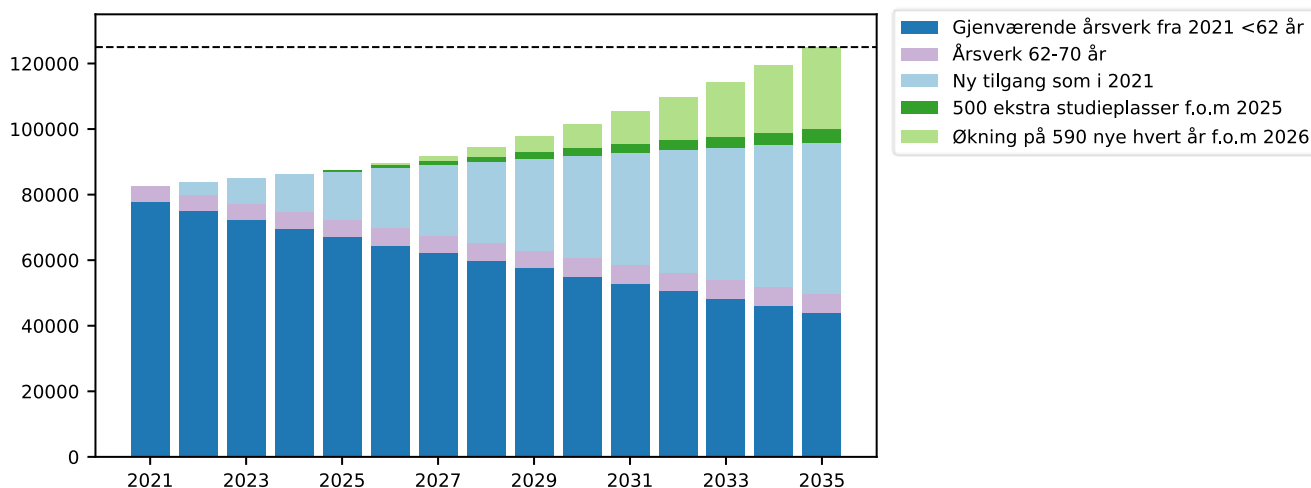
Figur 15: Framskrivinger av yrkesaktive medregnet en årlig tilgang på nye som i 2021

En allerede vedtatt opprettelse [3] av 500 nye studieplasser fra og med 2022 vil kun bidra marginalt til å redusere denne underdekningen, som angitt i mørkegrønt i Figur 15.

Dersom tiltaket blir styrket slik at antall studieplasser trappes opp med ytterligere ≈ 590 hvert år, gjeldende fra og med 2023, vil det være tilstrekkelig til å nå 125 000 årsverk i 2035 under forutsetningene som er lagt til grunn. Kort forklart må den årlige tilgangen på nye (i 2035) mer enn dobles fra 2021-nivået, når opptrappingen skjer gradvis som illustrert av de lysegrønne søylene i Figur 16.

Figur 16: Framskrivinger av dagens yrkesaktive medregnet foreslått opptrapping

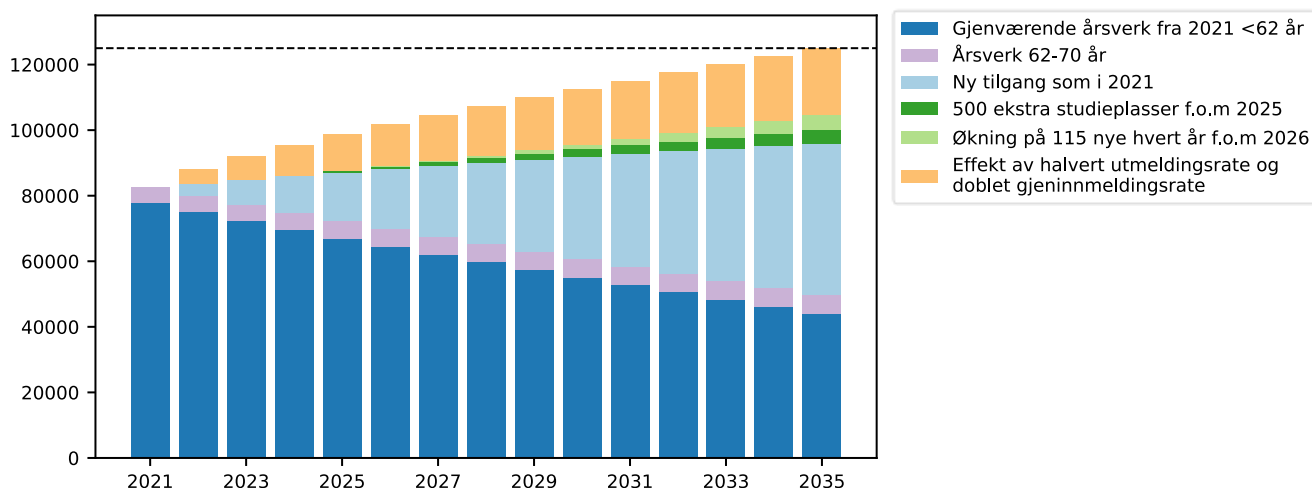
Effekt av endrede overgangsrater

Framskrivingene over forutsetter at fremtidens sykepleiere oppfører seg likt som vi har observert i perioden 2017-2021. Dersom frafallet blir redusert og/eller tidligere sykepleiere kommer tilbake til yrket i større grad enn i dag, vil det bidra til å redusere behovet for nye tilganger i fremtiden.

I Figur 17 ser vi nærmere på effekten av å halvere andelen som forlater og doble andelen som går tilbake til sykepleieryrket i forhold til (2017-2021)-nivået.

De oransje søylene i Figur 17 viser «gevinsten» i form av tilgang på årsverk som følge av lavere frafall og økt rekruttering til yrket av tidligere sykepleiere i dette scenarioet. Her blir behovet for en årlig opptrapping av nyutdannede sykepleiere redusert med hele 80 prosent (115 mot 590) sammenliknet med basisscenarioet (Figur 16). Til sammen utgjør det en reduksjon i behovet for nye tilganger på til sammen 26 125 sykepleiere i perioden 2026-2035.

Figur 17: Reduksjon av behovet for årlig opptrapping (2026-2035) som følge av redusert frafall og økt gjeninntredelse til yrket

Å både redusere frafall og øke gjeninnmeldinger i et slikt omfang som skissert over synes lite realistisk på mellomlang sikt. I Tabell 5 illustreres effekten av ulike kombinasjoner av redusert utmeldingsrate og økt gjeninnmeldingsrate. I hver kolonne er det angitt en nedjusteringsfaktor for utmeldingsraten, mens det i hver rad er angitt en oppjusteringsfaktor for gjeninnmeldingsraten.

Tabell 5: Reduksjon av behovet for årlig opptrapping (etter 2025) som følge av redusert utmeldingsrate og økt gjeninnmeldingsrate

Gjeninnmeldinger	Utmeldinger			
	Referanse	10% reduksjon	25% reduksjon	Halvering
Referanse	0% ⁴	9%	24%	49%
25% økning	16%	24%	37%	60%
50% økning	28%	36%	48%	68%
Dobling	47%	54%	63%	80% ⁵

Eksempelvis viser elementet i første rad og siste kolonne (uthevet), at en halvering av utmeldingsraten reduserer det årlige behovet for opptrapping (etter 2025) med 49 prosent, når gjeninnmeldingsraten holdes uendret. Den totale reduksjonen i behovet for nye tilganger over årene 2026-2035 for de ulike kombinasjonene er oppsummert i Tabell 5.

Tabell 6: Samlet reduksjon av behovet for nye tilganger i perioden 2026-2035 som følge av redusert utmeldingsrate og økt gjeninnmeldingsrate

Gjeninnmeldinger	Utmeldinger			
	Referanse	10% reduksjon	25% reduksjon	Halvering
Referanse	0 ⁴	3 025	7 975	15 950
25% økning	5 225	7 975	12 100	19 525
50% økning	9 350	11 825	15 675	22 275
Dobling	15 400	17 600	20 625	26 125 ⁵

⁴ Svarer til basisscenarioet (Figur 15)

⁵ Svarer til halvering av utmeldingsraten og dobling av gjeninnmeldingsraten (Figur 17)

Effekt av økt yrkesaktivitet i aldersgruppen 62-70 år

Dersom yrkesaktiviteten i aldersgruppen 62-70 år øker, for eksempel som følge av endringer i pensjonssystemet, vil det bidra til å redusere behovet for nye tilganger. I dette avsnittet ser vi nærmere på et scenario med økt arbeidsdeltakelse i de eldste aldersgruppene. Det er naturlig å anta størst potensiale for økt arbeidsdeltakelse blant de under 67 år, mens potensialet etter 67 år er noe mindre. I vår modell hensyntas dette ved å anvende aldersavhengige reduksjonsfaktorer angitt av Tabell 7.

Tabell 7: Reduksjon av andelen pensjonister i aldersgruppen 62-70 år

Alder (år)	62	63	64	65	66	67	68	69	70
Reduksjonsfaktor	50%	50%	50%	25%	25%	10%	10%	10%	10%

Det vil si, i aldersgruppen 62-64 år antar vi at andelen som tar ut alderspensjon/AFP reduseres med 50%, i aldersgruppen 65-66 med 25%, og 10% i aldersgruppen 67-70 år.

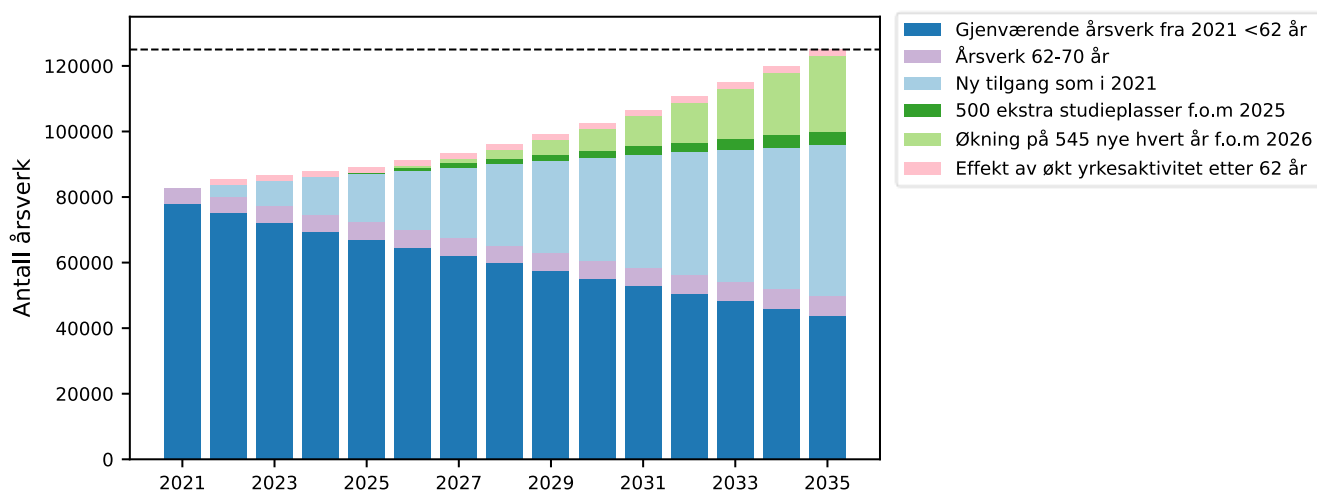
Tabell 8: Fordeling av frigjorte årsverk i aldersgruppen 62-70 som «Helt yrkesaktiv» eller «Delvis yrkesaktiv, delvis pensjonist»

Alder (år)	62	63	64	65	66	67	68	69	70
Helt aktiv	100%	100%	100%	100%	100%	50%	50%	50%	50%
Delvis aktiv	0%	0%	0%	0%	0%	50%	50%	50%	50%

Videre antar vi at alle de «frigjorte» årsverkene i aldersgruppen 62-66 vil være helt yrkesaktive, mens de frigjorte årsverkene i aldersgruppen 67-70 fordeles 50-50 mellom kategorien «Helt yrkesaktiv» og «Delvis yrkesaktiv».

I dette scenarioet vil behovet for opptrapping av nye tilganger reduseres med 45 personer årlig fra 590 til 545.

Figur 18: Reduksjon av behovet for årlig opptrapping (2026-2035) som følge av økt yrkesaktivitet etter 62 år

Sluttkommentar

I de to siste avsnittene har vi vist hvordan behovet for opptrapping av nye tilganger blir redusert som følge ulike tiltak, forutsatt at øvrige modellforutsetninger holdes fast. Vi har med vilje valgt å betrakte scenarioer som ikke nødvendigvis er veldig realistiske for å illustrere hvor mye som faktisk skal til for å nå en forventet etterspørsel i 2035, gitt våre modellforutsetninger. Forutsatt at fremtidens sykepleiere vil ha samme tilbøyelighet til å gå inn og ut av yrket som beskrevet av vår modell, er det vår oppfatning at et behov for 125 000 sykepleierårsverk i 2035 vil være svært vanskelig å oppnå uten vesentlige tiltak.

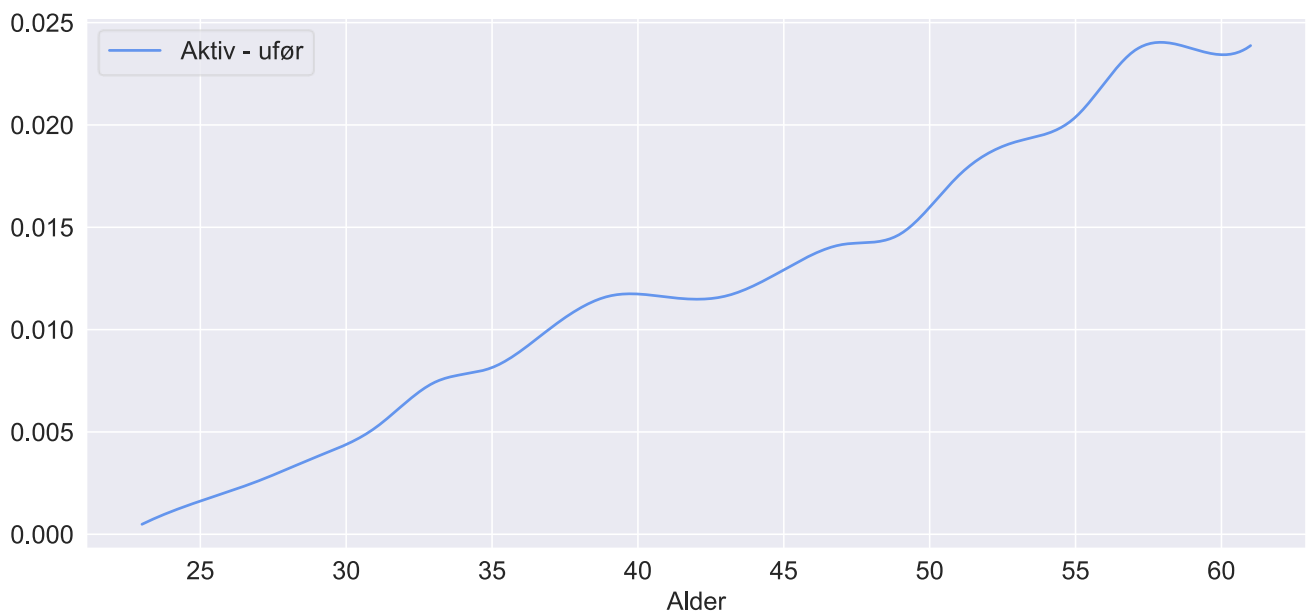
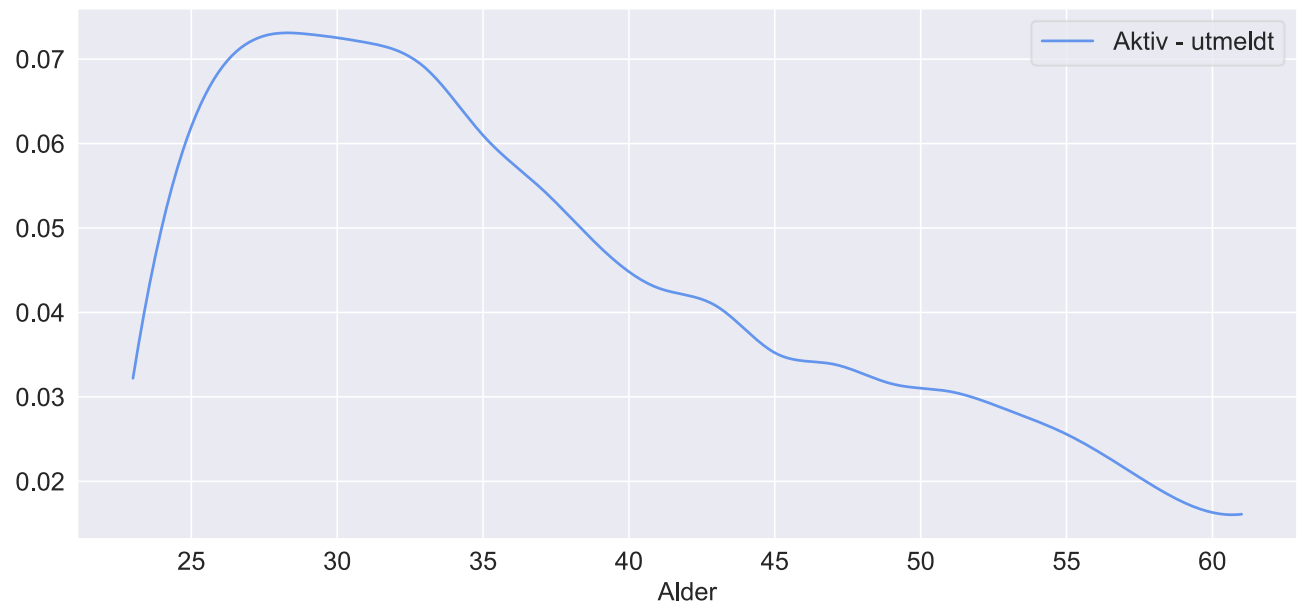
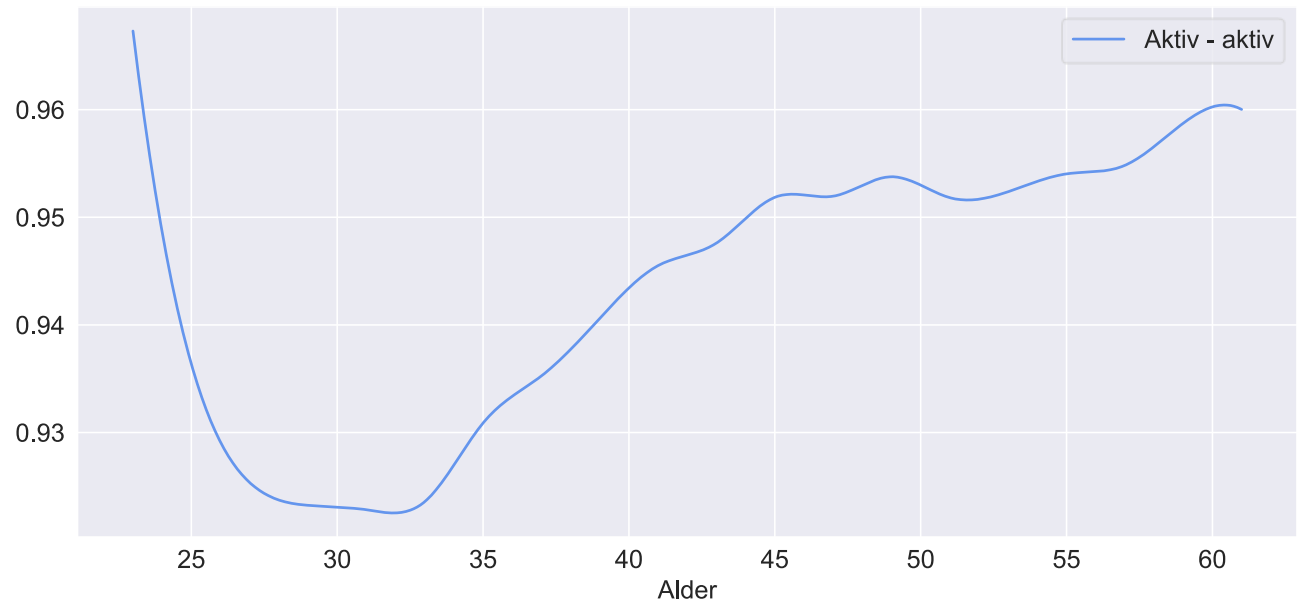
Ordliste:

- «Aktiv»: Medlem som arbeider i en stilling omfattet av pensjonsordningen og ikke samtidig mottar uførepensjon.
- «Utmeldt»: Tidligere medlem som arbeidet i en stilling som var (er) omfattet av pensjonsordningen.
- «Ufør»: Restkategori for uføre medlemmer med varierende uføregrad og døde.
- Uføretilgang: Yrkesaktive som i løpet av året får en uføregrad og dermed endrer tilstand fra «Aktiv» til «Ufør».
- Reaktivering: Uføre som mister sin uføregrad i løpet av året og dermed endrer tilstand fra «Ufør» til «Aktiv».
- Nyinnmelding: Medlem som er ny i pensjonsordningen i KLP av året. Medlemmet kan like fullt ha vært medlem av en annen pensjonsordning tidligere.
- Gjeninnmelding: Utmeldt medlem som tidligere har vært med i pensjonsordningen i KLP og som meldes inn på nytt etter en tid som utmeldt.
- Overgangsrate: Forventet andel som endrer tilstand fra en tilstand til en annen i løpet av et år.

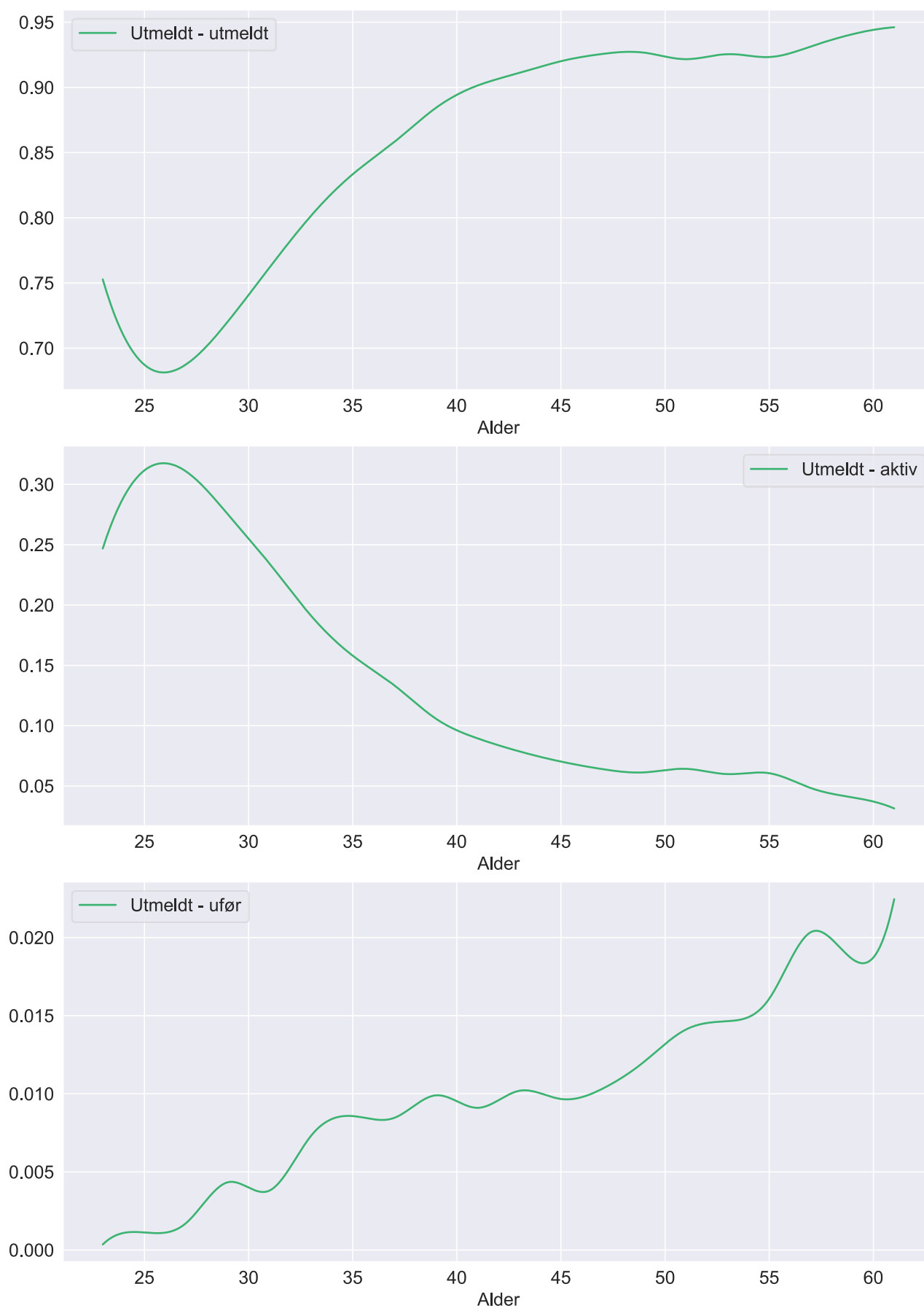
Appendiks:

Basert på data fra 2017-2021 har vi estimert overgangsrater illustrert i Figur 19 - Figur 21. Hvert av settene med figurer viser de samlede overgangene fra hver av tilstandene aktiv, utmeldt og ufør.

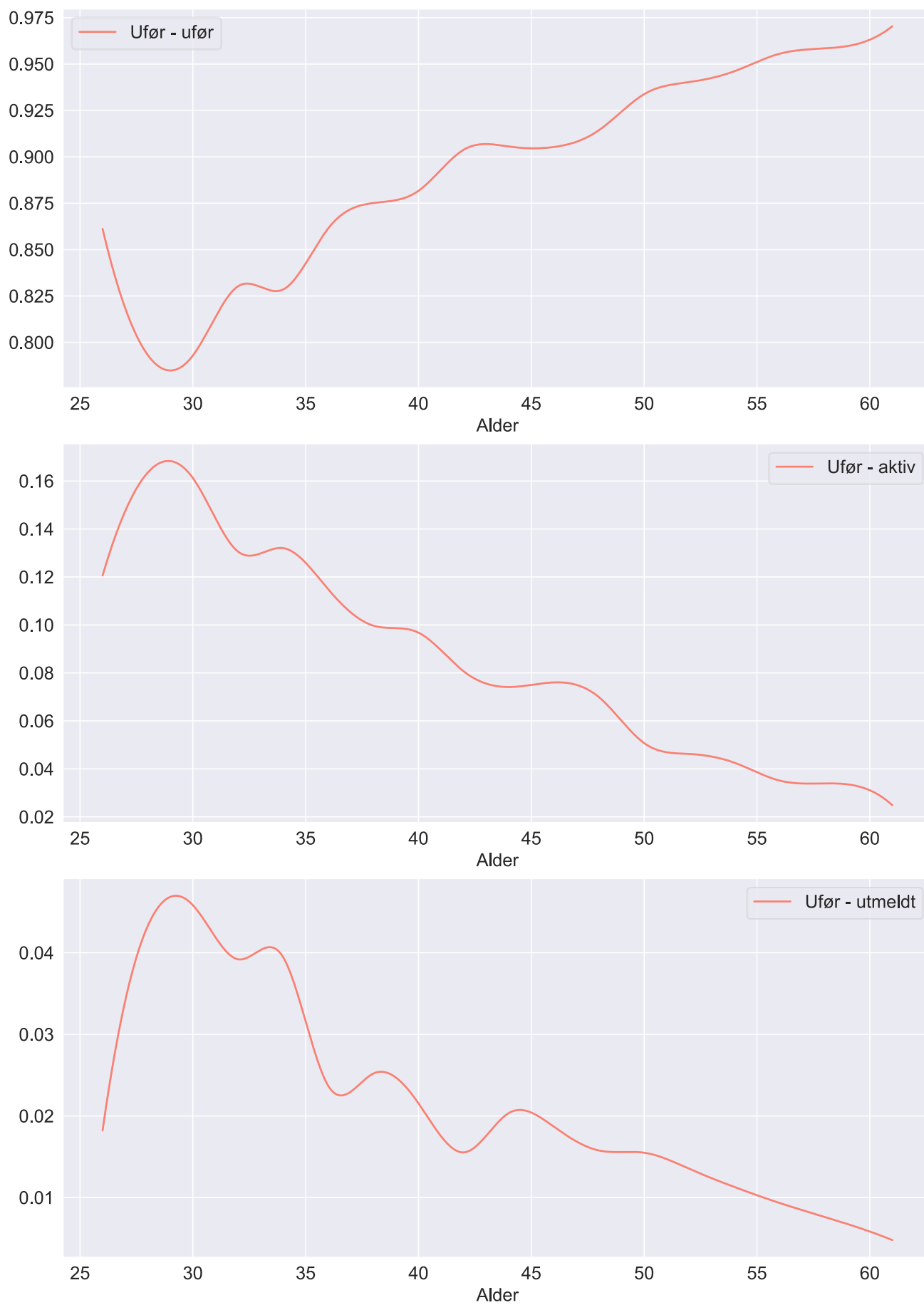
Figur 19: Overgangsrater - Aktiv (2017 - 2021)

Figur 20: Overgangsrater - Utmeldt (2017 - 2021)

Figur 21: Overgangsrate - Ufør (2017 - 2021)

Bibliografi

- [1] SSB, 2017. [Internett]. Available: <https://www.ssb.no/helse/artikler-og-publikasjoner/1-av-5-nyutdanna-sykepleiere-jobber-ikke-i-helsetjenesten>.
- [2] «Arbeidsmarkedet for helsepersonell fram mot 2035,» SSB, 2019.
- [3] «Pressemelding fra regjeringen,» 18 12 2021. [Internett]. Available: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/okt-opptak-med-500-studieplasser-i-sykepleie/id2892839/>. [Funnet 09 02 2022].